

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ЮРИДИЧНОГО ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо підготовки наукових досліджень
здобувачами вищої освіти у
Національній академії внутрішніх справ**

КИЇВ – 2019

Методичні рекомендації щодо підготовки наукових досліджень здобувачами вищої освіти у Національній академії внутрішніх справ / Н.В. Стратулат, М.С. Галій, Г.П. Проценко, В.Ю. Рябок; Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2019. 50 с.

Укладачі:

Стратулат Н.В., завідувач кафедри юридичного документознавства, кандидат філологічних наук, доцент;

Галій М.С., доцент кафедри юридичного документознавства, кандидат юридичних наук;

Проценко Г.П., старший викладач кафедри юридичного документознавства;

Рябок В.Ю., старший лаборант кафедри юридичного документознавства.

Рецензенти:

Калиновський О.В. – заступник начальника відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Семененко Л.Л. – доцент кафедри загального і порівняльного мовознавства та новогрецької філології Київського національного лінгвістичного університету, кандидат філологічних наук, доцент.

На основі законодавчих актів України про наукову і науково-технічну діяльність, про вищу освіту, нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, державних стандартів України узагальнено основні вимоги щодо підготовки результатів наукових досліджень здобувачами вищої освіти у Національній академії внутрішніх справ.

Розкрито особливості підготовки результатів наукових досліджень здобувачами вищої освіти для участі у міжнародних, всеукраїнських і внутрішньоакадемічних конкурсах.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ НАУКОВИХ РОБІТ	6
1.1. Поняття і призначення наукової роботи	6
1.2. Підготовка наукової роботи.....	7
1.3. Підготовка до захисту наукової роботи, проведення захисту	12
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТИВНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ	14
2.1. Поняття реферативних повідомлень	14
2.2. Підготовка реферативних повідомлень.....	14
РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ.....	19
3.1. Поняття і призначення тез доповідей.....	19
3.2. Порядок написання тез доповідей	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	47

ВСТУП

Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємного складника національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб людини.

Одним із основних факторів стрімкого розвитку суспільства є наука. Вона завжди повинна випереджати практику і відшукувати все нові й нові шляхи вдосконалення правового, економічного, науково-технічного та соціального прогресу.

Наукова діяльність у вищих навчальних закладах є обов'язковим елементом освітнього процесу і здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та практичної діяльності у системі вищої освіти, виступає одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки спеціалістів із вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності найновітніші досягнення науково-технічного прогресу.

Досвід свідчить, що розвиток наукових досліджень безпосередньо впливає на якість освітнього процесу, оскільки вони змінюють не лише вимоги до рівня знань здобувачів вищої освіти, а й сам процес навчання, його структуру, підвищуючи рівень підготовленості майбутніх фахівців, їх творчий практичний потенціал.

Розвиток науково-дослідницької роботи у вищих навчальних закладах системи МВС України не лише змінює зміст і значення навчальних дисциплін, а й визначає нові форми та методи проведення освітнього процесу. Здобувачі вищої освіти, зокрема, не лише отримують найновішу наукову інформацію

від викладачів на лекційних, семінарських і практичних заняттях, а й безпосередньо беруть участь у наукових дослідженнях. Цілеспрямоване виконання наукових досліджень сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості фахівця, науковця.

Сподіваємося, що пропонувані методичні рекомендації допоможуть здобувачам у проведенні наукових досліджень та стануть у пригоді для науковців і всіх, хто цікавиться питаннями підготовки й оприлюднення результатів наукової роботи.

РОЗДІЛ I. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ НАУКОВИХ РОБІТ

1.1. Поняття і призначення наукової роботи

Наукова робота відрізняється від інших наукових досліджень саме метою – отримати нове наукове знання, адже в процесі цієї роботи продукуються і теоретично систематизуються об’єктивні знання про дійсність. Однак у науці мало встановити якийсь новий науковий факт, важливо дати йому пояснення з позицій науки, показати його загальнопізнавальне, теоретичне або практичне значення.

Наукова робота – це перш за все планова діяльність. Хоча в науці відомі випадкові відкриття, але тільки планове, добре оснащене сучасними засобами наукове дослідження дозволяє розкрити і глибоко пізнати об’єктивні закономірності в природі та суспільстві. Надалі йде процес цільового опрацювання первинного задуму, уточнення, зміни, доповнення до заздалегідь наміченої схеми дослідження.

Основним підсумком наукової роботи є впровадження її результатів у практику, оскільки кінцевою метою науки як сфери людської діяльності вважається отримання нових знань та використання їх на благо суспільного розвитку.

Для проведення наукової роботи необхідно наукове спілкування. Загальновідомо, що будь-якому досліднику, навіть найбільш кваліфікованому, завжди необхідно обговорювати з колегами свої ідеї, отримані результати тощо. Тільки за цієї умови можна уникнути помилок, не піти по хибному шляху наукового пошуку.

Результати такого спілкування оформляються найчастіше в письмовому вигляді виходячи з двох міркувань. По-перше, тільки в такому вигляді можна викласти ідеї, пропозиції і результати науковою мовою, в логічній формі. По-друге, основне завдання будь-якої наукової роботи – оприлюднити отримані

результати, довести нове наукове знання до широких кіл наукової громадськості. Якщо це знання залишається тільки в голові вченого, і про це ніхто не може прочитати, то воно виявляється невитребуваним і, власне, марним для науки, для суспільства.

1.2. Підготовка наукової роботи

Підготовка наукової роботи складається з низки необхідних послідовних етапів.

I етап. Вибір теми. На цьому етапі обирається тема роботи і з'ясовується ступінь її розробленості в науковій літературі. Вибір теми наукової роботи потрібно розпочинати з ознайомлення з рекомендованою тематикою. Окрім того, слід пам'ятати про забезпеченість обраної теми джерелами та можливість її подальшої розробки. Тема наукової роботи визначається науковим керівником.

II етап. Підбір джерел та літератури. Складання бібліографії. Здобувач вищої освіти повинен добре знати наукову літературу з обраної теми, законспектовувати відповідні джерела, виписувати окремі факти, цитати тощо. Доцільно виписувати бібліографічні дані кожного опрацьованого джерела на окремі картки, складаючи з них алфавітний каталог з досліджуваної теми роботи. Це значно полегшить як роботу з літературою, так і остаточне оформлення списку використаних джерел.

III етап. Вивчення джерел та літератури. Починати цей етап слід з вивчення історії та сучасного стану розробки проблеми, визначення тих питань, які залишилися невирішеними або недостатньо досліджені в наукових роботах.

Робота з науковою літературою сприяє формуванню в дослідника вміння самостійно обмірковувати предмет свого дослідження. Ця робота полягає, по-перше, у ясного і чіткого усвідомленні основних понять і суджень, основних висновків, які містяться в прочитаній книзі, в умінні розібратися з

доказами, що підтверджують цінність тих чи інших положень автора; по-друге, у достатньому розумінні доречності й доцільності наведених у книзі прикладів та ілюстрацій, що пояснюють доказовість і висновки автора, в умінні знайти додаткові приклади за асоціацією та пояснення з власного досвіду; по-третє, в умінні відділити від основних тверджень і доказів ті додаткові дані, що не відіграють важливої ролі й мають другорядне значення; по-четверте, у здатності критично ставитися до змісту книги, давати їй загальну оцінку й характеристику, формулювати правильні висновки з проблеми дослідження.

IV етап. Складання плану роботи. Індикатором розгортання логічної структури роботи є її план, який складається та вдосконалюється протягом усього написання роботи. Перший варіант плану створюється після ознайомлення із загальною та спеціальною літературою з теми. У міру накопичення фактичного матеріалу та поступового вивчення теми план удосконалюється, корегується і, нарешті, відпрацьовується його остаточний варіант.

План охоплює такі структурні частини роботи: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності).

Для того, щоб правильно й грамотно здійснити цей поділ, необхідно дотримуватися таких вимог: усі розділи роботи мають бути приблизно однаковими за обсягом; у розділах основної частини подається: огляд літератури, проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження, аналіз та узагальнення результатів досліджень; матеріал одного розділу не повинен повторюватися в іншому розділі; план наукової роботи має бути складним: кожний розділ повинен складатися з 2-3 підрозділів; у роботі повинно бути не менше трьох розділів; розділ за обсягом не може бути меншим 20 сторінок; не слід робити багато розділів (3, максимум 4).

Текст роботи друкується шрифтом Times New Roman, міжрядковий інтервал 1.5, кегль 14, аркуш формату А 4, поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – по 20 мм. Обсяг зброшурованої роботи не повинен перевищувати 30 сторінок, без урахування додатків. До загального обсягу

роботи не входять: анотації, додатки, список використаних джерел, таблиці та ілюстрації, які повністю займають сторінку.

Роботу слід уважно відредагувати. У роботі не повинно бути орфографічних, граматичних, пунктуаційних, стилістичних, змістових помилок. Не допускаються текстові вставки, доповнення на берегах, звороті аркуша, окремих аркушах. Підрядкові (підтекстові) виноски слід робити на тій сторінці, на якій є текст, якого вони стосуються. Щільність рядків тексту в посиланнях може бути меншою, ніж в основному тексті (1 інтервал).

Кожна вагома структурна частина роботи – зміст, список (перелік) умовних позначень (скорочень), вступ, розділи (глави), висновки, список використаних джерел, додатки – розпочинається з нової сторінки.

Заголовки частин: ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ, друкуються великими літерами симетрично до тексту.

Підкреслення, оформлення іншими кольорами, а також перенесення слів у роботі не допускаються. Підрозділи розпочинаються з абзацного відступу. Заголовки підрозділів друкуються у тому ж рядку після індексу маленькими літерами (крім першої великої). Їх можна виділити жирним шрифтом. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою, наприклад: 2.1. Українські словотворчі одиниці. Стилiстичний аспект.

Відстань між назвою розділу і наступним текстом, а також між назвами розділу і підрозділу (параграфу, пункту) – 3-4 інтервалами, тобто є більшою, ніж у тексті. Всередині заголовка текстовий інтервал зберігається.

Щодо нумерації варто враховувати таке:

1. Сторінки рахуються з титульної, але на цій сторінці номер незначається. Починаючи з другої сторінки цифра (2, 3, 4 ...) проставляється у правому верхньому куті аркуша.

2. Номер розділузначають після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять. Потім з нового рядка друкують назву розділу. Підрозділи

розпочинаються з абзацного відступу, нумеруються подвійними індексами (наприклад: 2.3.). Пункти нумерують у межах кожного підрозділу (2.1.3. - третій пункт першого підрозділу другого розділу). Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в підбір до тексту. Такий заголовок можна підкреслити або виділити курсивом, а в кінці його потрібно поставити крапку. Підпункти нумерують в межах кожного пункту за такими ж правилами.

3. Додатки нумеруються великими українськими літерами і позначаються словом «Додаток», наприклад: Додаток Б.

Ілюстрації, таблиці, карти тощо бажано подавати у роботі відразу ж після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Сторінки, на яких вони розміщені, включаються до загальної нумерації сторінок. Якщо таблиця, малюнок, креслення тощо за розміром перевищують формат А 4, їх виконують на більших аркушах, але рахують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або у додатках. Усі ілюстрації, фотографії, карти та ін. нумеруються наскрізною нумерацією, тобто без зазначення номера розділу. В квадратних дужках обов'язково наводиться джерело, звідки взято карту, схему тощо. По тексту повинні бути посилання.

V етап. Висновок. Робота закінчується висновками. Висновок – це послідовний, логічно стрункий виклад одержаних результатів, пропозицій у їх співвідношенні з метою та конкретними завданнями, зафіксованими у Вступі. Саме тут міститься так зване «вивідне» знання, яке є новим порівняно з базовим, вихідним. Це розширений, обґрунтований перелік усього того, що є предметом захисту.

Нове знання не слід підміняти механічним поєднанням висновків, які було зроблено наприкінці розділів – воно є більш узагальненим, вільним від другорядних подробиць.

У перших пунктах Висновків коротко оцінюють стан питання, далі – послідовно розкривають методи, які використовувалися для вирішення поставленої в роботі проблеми, її практичний аналіз, порівняння з відомими

варіантами розв'язання. Далі наголошують на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, викладають рекомендації щодо їх використання, формулюють відповідні пропозиції. Завершуючи цю частину роботи, бажано зазначити шляхи подальшого дослідження проблеми, ті її аспекти, що залишилися недослідженими або малодослідженими.

Висновки можуть подаватися таким чином: послідовність пронумерованих тез; набір невеликих абзаців; суцільний текст, де інформація подається описово.

У Висновках, як правило, не використовуються цитати з чужих робіт, а також не наводяться ілюструючі приклади. Доречними тут будуть узагальнені таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо.

VI етап. Оформлення Списку використаних джерел має включати лише ті роботи, які фактично були використані: на них було зроблено посилання або вони згадувались у тексті. Не бажано включати в загальний список вузівські підручники, методичні посібники (окрім робіт виключно методичного характеру), а також енциклопедії, словники, художні твори, довідники, газети, нефахові журнали (їх можна подавати окремими списками, наприклад: Довідкова література (словники, довідники та ін.). До основного списку входять: офіційні документи, які публікуються від імені державних або громадських організацій, установ і відомств та свідчать про актуальність досліджуваної теми; основні праці провідних спеціалістів у відповідній галузі; праці авторів, що відображають усі точки зору з проблеми; публікації автора роботи з теми дослідження; основні праці наукового керівника.

VI етап. Оформлення додатків. Додатки – це допоміжні матеріали, необхідні для повноти сприйняття основного тексту роботи. У них можуть розміщатися описи складних методик; таблиці, що підсумовують та систематизують експериментальні дані; ілюстрації; статистичні розрахунки, хронологічні таблиці, алгоритми; протоколи і акти випробувань, впровадження тощо.

1.3. Підготовка до захисту наукової роботи, проведення захисту

Захист наукової роботи – це процедура прилюдного оголошення основних результатів підготовлених досліджень. Усі учасники конкурсу, а також усі присутні можуть виступати як опоненти.

Захист проходить таким чином: здобувачі вищої освіти виступають з доповідями за темою дослідження; відповідають на поставлені запитання; уважно слухають виступи інших здобувачів, беруть активну участь у дискусії.

Для оголошення результатів наукової роботи кожному учаснику захисту надається 7 хвилин. За цей час необхідно визначити актуальність дослідження, проаналізувати сучасний стан питання, особливу увагу приділити тим результатам дослідження, які були запропоновані особисто здобувачем, порівняти їх з уже наявними. Доповідь має бути стислою та чіткою. Завдання доповідача – переконати слухачів у правильності головних положень своєї роботи. Готуючи доповідь, слід також мати на увазі, що за 7 хвилин, які надаються для виступу, у нормальному темпі можна подати 3-4 сторінки друкованого тексту (через 1,5 інтервали). Дуже важливо дотримуватись відведеного регламенту, вкладатися у відведений час.

Одна з важливих проблем роботи над доповіддю – композиційне оформлення майбутньої промови. Вона може містити такі елементи: вступ; з'ясування предмета дослідження; виклад матеріалу; підтвердження його конкретними прикладами, фактами; висновки.

Доцільно звернути увагу, що головна думка сприймається правильно, є зрозумілою для слухачів за своєчасної їх підготовки, «входження» слухачів у тему дослідження, чітка постановка проблеми. Саме вдалий початок доповіді допомагає налаштувати слухачів на сприйняття інформації, тобто залучити увагу аудиторії. Тому розпочинати свій виступ доцільно зі звернення до всіх слухачів, наприклад, у такій формі: *«Поважні члени комісії, шановні присутні!*

Дозвольте запропонувати Вашій увазі основні результати наукового дослідження «.....».

Презентуючи найбільш важливі результати проведеного дослідження в основній частині виступу, доцільно продумати, у який спосіб можна аргументувати висловлені тези, проілюструвати окремі положення (схеми, таблиці, малюнки, плакати, слайди, відеоматеріали, комп'ютерні програми тощо). Варто пам'ятати, що завдання висновків – закріпити проголошену думку, зв'язати початок і кінець виступу, підсумувати висловлене. Наприкінці виступу доречним буде подякувати усім присутнім за увагу.

Даючи відповіді на поставлені після виступу запитання, важливо, щоб вони були конкретними, лаконічними і водночас вичерпними. Слід враховувати, що за активну кваліфіковану участь у дискусії (доречні і грамотно сформульовані запитання, володіння науковою термінологією) учасники захисту отримують додаткові бали.

Під час захисту особливого значення набуває темп мовлення й інтонація доповідача. З цією метою варто у тексті доповіді виділити ключові слова, зазначити логічний наголос, розставити необхідні паузи. Доцільним буде прохронометрувати тривалість виступу, потренуватись декілька разів, щоб забезпечити вільне володіння матеріалом під час захисту. Під час виступу потрібно говорити коротко і впевнено. Текст виступу має лежати перед очима й доповідачеві «пробачать» заглядання туди. Слушно скористатися фразами, які активізують увагу: *«як показало дослідження», «коротко повторимо хід думки», «як підсумок»* тощо.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТИВНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

2.1. Поняття реферативних повідомлень

Однією з традиційних форм самостійної пошуково-наукової роботи здобувачів вищих навчальних закладах системи МВС України є *реферативні повідомлення* (від латинського слова *refero* – «повідомляю, доповідаю») – більш чи менш стислий виклад у письмовій формі змісту декількох інформаційних джерел на основі самостійно проведеного їх дослідження.

Зазвичай основною *метою написання реферативного повідомлення* є передавання цілісної інформації, одержаної з різних джерел, що засвідчує не лише обізнаність здобувача з літературою з тієї чи іншої теми, а й виявляє його розуміння основних підходів до вирішення певних наукових і практичних проблем, відображає власні загальноосвітні та професійні погляди автора, демонструє його вміння усвідомлювати соціальні, культурні явища на основі теоретичних знань. Реферативне повідомлення демонструє ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати та узагальнювати значеннєву наукову інформацію. Реферативне повідомлення може містити аналіз і критику відповідних наукових теорій.

2.2. Підготовка реферативних повідомлень

Вибір теми. Це один із найбільш відповідальних етапів, який визначає успішність подальшої наукової діяльності здобувачів вищої освіти. Однією з бажаних вимог до вибраної теми є узгодженість її практичної чи теоретичної значимості й актуальності з особистою значимістю. Така вимога передбачає

наявність у здобувачів вищої освіти необхідних знань, щоб віднайти та обґрунтувати свій підхід до розроблення відповідної проблеми.

Проблематика реферативних повідомлень – це найбільш актуальні теми. На основі ретельного аналізу й узагальнення наукового матеріалу зіставляються різні погляди авторів і визначається власна позиція здобувачів з викладом відповідних аргументів.

Прийняття рішення щодо вибору теми вимагає також ретельно попередньої роботи з керівником. Тему реферативного повідомлення здобувачі можуть вибрати самостійно та узгодити з викладачем чи вибрати зі списку тем, рекомендованих кафедрою.

Роботу над реферативним повідомленням варто починати: із загального ознайомлення з темою шляхом прочитання відповідного розділу підручника, конспекту лекцій для загального розуміння теми; вивчення літературних джерел як рекомендованих кафедрою, так і підібраних самостійно.

Після вибору теми складається попередній план роботи, який бажано узгодити з викладачем, та визначити літературні джерела, які необхідно опрацювати.

Пошук необхідних літературних джерел та робота з ними – це творчий процес. Уміння самостійно визначати напрям пошуку наукових творів, документів, використовувати предметні й алфавітні каталоги наукових бібліотек, бібліографічні довідники сприяє формуванню майбутніх професійних якостей здобувача.

Оскільки до списку тем реферативних повідомлень викладач завжди пропонує список рекомендованої літератури, то бажано, у першу чергу, проглянути цей список літератури, а вже потім звертатися до бібліотечного каталогу, орієнтуючись на власні уподобання. Спочатку необхідно попередньо проглянути відібрану літературу, щоб визначити яку статтю, монографію, підручник тощо залишити для більш детального вивчення. Для розкриття теми реферату варто користуватися мінімум трьома джерелами. Усі дані щодо наукових робіт (прізвища й ініціали авторів, назви, місце та рік видання)

доцільно записати на окремі картки. Відібрав літературу ґрунтовно вивчити. Необхідний матеріал слід виписувати окремо з кожного питання плану, щоб його можна було легко змінити залежно від логіки побудови роботи.

Після вивчення літератури за допомогою викладача уточнюється початковий план роботи і остаточний варіант де за основу береться текстуального оформлення роботи.

Традиційно структура реферативного повідомлення включає такі елементи: *назва, план, вступ, основна частина, висновки та список використаних джерел.*

Назва. Назва є коротким формулюванням, яке відображає тему, ідею, предмет дослідження, і формулюється з урахуванням вимог до самостійної роботи здобувача вищої освіти. Заголовок виноситься на титульний листок реферативного повідомлення.

План. План – це система заголовків частин роботи із зазначенням сторінок, на яких вони розміщені. План є інформативним елементом, оскільки дає коротке уявлення про проблематику, що розглядається, про логіку викладення та актуальність, наукову і практичну значимість обраної теми. План розміщується на початку (після титульного листка) чи у кінці роботи.

Вступ. У вступі (обсягом 1-2 сторінки) розкривають сутність, важливість теми реферативного повідомлення, подають обґрунтування необхідності проведення дослідження; коротко викладають зв'язок вибраного напрямку досліджень зі змістом навчальної дисципліни в цілому; формулюють мету роботи, зазначаючи очікувані результати й завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети (формулювати мету можна за допомогою дієслів: *дослідити, вивчити, визначити, обґрунтувати, проаналізувати, систематизувати, висвітлити, розглянути, узагальнити тощо*); у вступі також подається *короткий огляд літератури і джерел*, з якими автор працював, стисла характеристика розділів реферату.

Основна частина. Зміст основної частини (обсяг – до 15 рукописних, до 20 друкованих сторінок) роботи має відповідати його темі, меті й

завданням; необхідно послідовно розкривати всі передбачені планом питання, пояснювати основні положення, наводити приклади і факти; текст має бути логічно структурований за допомогою заголовків та підзаголовків, абзаців, рубрикації його частин тощо; треба висловлювати своє ставлення до того, що викладається, міркування необхідно аргументувати; варто дотримуватися таких загальних правил: у наукових текстах не рекомендується вести мову від першої особи однини (судження краще висловлювати в безособовій формі або вживати першу особу множини); при згадуванні в тексті прізвища науковця обов'язково перед ним ставити ініціали (ініціал імені); кожний розділ (пункт) починати з нової сторінки; при викладі різних поглядів і наукових положень, цитат, витягів з літератури необхідно робити посилання на використане джерело.

Висновки. Висновки (обсяг 1-2 сторінки) – самостійна частина реферативного повідомлення, у якій не варто просто переказувати зміст роботи, а потрібно висвітлити такі аспекти: оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи; стисло охарактеризувати результати дослідження проблеми, а також визначити нові аспекти, дискусійні питання, що потребують подальшого вивчення, надати свої пропозиції.

Список використаних джерел. Список використаних джерел (бібліографічний апарат) – це ключ до джерел, якими користувався автор при написанні роботи. Бібліографія становить значний науковий інтерес, оскільки містить інформацію про джерела, що мають відношення до дослідження. Приклади оформлення бібліографічного опису використаних джерел див. додаток 3.

Під час оформлення реферативного повідомлення здобувач повинен дотримуватися таких вимог: набір тексту повинен здійснюється стандартним 14 шрифтом Times New Roman; назви розділів краще набирати 14-м шрифтом (усі великі, напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом; міжрядковий інтервал – одинарний; відступ в абзацах – 1,25 см; текст

необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: ліворуч – 25 мм, праворуч – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм; обсяг – до 20 сторінок.

Обов'язковим етапом роботи над реферативним повідомленням є його захист, що передбачає виступ перед аудиторією з основними положеннями роботи; саме для цього виконується така робота: записується стислий (можна – тезовий) зміст реферативного повідомлення обсягом до трьох сторінок; для захисту реферативного повідомлення дається 10-15 хвилин; ще 5 хвилин – для відповідей на запитання; під час захисту стислий зміст реферативного повідомлення не читається, а переказується з елементами цитування; бажано попередньо записати свій виступ на диктофон, прослухати і зробити висновки щодо виявленої майстерності презентації публічного виступу.

Під час оцінювання реферативного повідомлення увагу звертають на таке: актуальність теми, важливість її у контексті змісту навчальної дисципліни загалом (від 1 до 3 балів); дотримання вимог оформлення реферату (від 1 до 8 балів); відповідність плану змісту реферативного повідомлення; структурні особливості плану; відображення у ньому актуальності досліджуваної теми; пізнавальність, новизна інформації; ораторські уміння автора; дотримання вимог літературної української мови; використання наочностей; активізація аудиторії, спонукання присутніх до участі в обговоренні змісту (теми) реферативного повідомлення.

РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

3.1. Поняття і призначення тез доповідей

Тези доповіді (гр. thesis – положення, твердження) – це опубліковані до початку конференції матеріали із викладом основних аспектів наукової доповіді. Вони фіксують науковий погляд зору автора і містять матеріали, які раніше не друкувалися. Завдяки влучно складеним тезам автор має можливість створити собі репутацію фахівця, здатного в логічній і переконливій, ясній та доступній для адресата формі висловлювати результати своєї роботи.

Тези на конференцію – це не план наукової роботи і не список основних положень. Іншими словами, тези – це короткий огляд дослідження. Тези – це наукова публікація, а не підручник і не реферативна збірка. Якщо у вас немає власних думок щодо галузі у якій ви спеціалізуєтесь, вам не треба писати тези. Думки повинні бути обґрунтовані. Загалом обґрунтування власних думок – складна праця. Існує декілька шляхів: або ви інтерпретуєте результати чужих досліджень і покажете, що гіпотеза автора є не єдиною можливою; або ви покажете логічні прогалини в структурі чужої теорії.

Оприлюднивши результати свого дослідження, своєї діяльності, ви зробите власний матеріал надбанням фахівців, які зможуть використати відповідну інформацію у своїй науковій або практичній діяльності. Але для цього важливо своєчасно оволодіти технікою написання тез і підготовки доповіді на конференцію так, щоб вони не лише відповідали вимогам жанру публікації (виступу), а й були відповідним чином сприйняті читачами і слухачами. Це ставить певні вимоги до логіки побудови тези, їх форми та стилю. Якщо обсяг тез 2 сторінки, то бібліографія не повинна займати навіть половину сторінки (так, є наукові традиції, де це норма, але говориться про середньостатистичну роботу для наукової конференції). Якщо ви захочете

назвати всі роботи, написані з вашої теми, місця на власну роботу у вас не залишаться. Тому обмежтеся 2-4 найважливішими. У тезах на 2 сторінки бібліографія не має перевищувати 5 пунктів.

Основне призначення тез: познайомити учасників конференції зі змістом доповіді; донести в доступній формі інформацію про свої дослідження тим учасникам, які з різних причин не зможуть взяти участь у конференції; оприлюднити результати наукової роботи та зробити її надбанням фахівців, зацікавлених в отриманні відповідної інформації; встановити пріоритет автора; засвідчити особистий внесок як дослідника в розробку наукової проблеми; підтвердити достовірність основних результатів і висновки наукової роботи, її новизну і рівень (оскільки, після виходу у світ, публікація стає об'єктом вивчення й оцінки широкою науковою громадськістю); підтвердити факт апробації та впровадження результатів і висновків наукової праці; відобразити основний зміст наукової роботи та завершеність певного етапу дослідження.

Специфіка змісту. Тези є наочно – логічним об'єднанням наукового матеріалу загальною ідеєю. Ця ідея повинна бути відображена вже в заголовку, призначення якого – зорієнтувати читача на зміст наукового тексту. Нормою жанру тез є висока насиченість науковим матеріалом. Ця норма реалізується в оптимальному поєднанні складності думки з ясністю і доступністю викладу.

Стиль. Тези мають характер короткої стверджуючої думки або висновку, закономірності виявлених наукових фактів. Тези можуть бути: написані за змістом наукового матеріалу; написані до того, як складена доповідь.

Перший тип тез характеризується значним зменшенням обсягу друкарського тексту наукового матеріалу при максимальному збереженні його змісту. Чим гірше автор володіє матеріалом, тим важче йому виразити свої думки коротко.

Найчастіше трапляється ситуація другого типу – спочатку пишуть тези, які з часом автор розширює до розмірів статті. Саме так переважно і роблять автори тез доповідей, що оприлюднюються на наукові конференції. Основна складність в написанні тез полягає в тому, що автор не до кінця сформулював

своє уявлення про те, що хоче написати. У наукових дослідженнях це є нормальною ситуацією. Спочатку з'являється ідея, яку хочеться записати. Запис буде коротким, оскільки окрім неї писати нічого. Далі хочеться зробити цю ідею надбанням громадськості – і автор розпочинає підготовку до написання тез, які потім відправить на конференцію. Щоб зробити ідею зрозумілою читачеві, необхідно її аргументувати, ввести читача в проблему, викласти інші аспекти роботи. Первинний опис всіх цих аспектів такий же стислий, як і опис самої ідеї. Весь текст займає обсяг в 1-2 сторінки.

Типова структура тез. Тези являють собою певну нормативну, змістово–композиційну структуру. При написанні тез типу «Постановка проблеми або завдання» необхідно подати такі блоки інформації: короткий вступ (актуальність теми); мета роботи (поставити проблему або завдання); огляд існуючих поглядів на проблему або опис ситуації в наочній області; деякі власні думки на цю тему; передбачувані дослідження; висновки (яке завдання або проблема ставиться для подальшого вирішення).

Типові помилки, що трапляються в тезах здобувачів: невдалі назви, в яких не позначена проблема; заміна тез рефератом; невиправдана гіпертрофія вступу за рахунок скорочення основного тезового викладу; недостатня висвітленість теми тез, що створює враження поверхневості; змістова невідповідність тез, порушення логіки, наприклад, спочатку мова йде про результати дослідження, а в кінці – про його актуальність і мету; неконкретність завершальної тези, відсутність чітких висновків; порушення культури мови тощо.

3.2. Порядок написання тез доповідей

Вимоги до оформлення тез визначаються оргкомітетом конференції і доводяться до відома всіх учасників. Їх необхідно неухильно дотримуватись. Будь-яке порушення вимог може слугувати причиною відмови оргкомітетом.

Звичайний обсяг тез повинен відповідати 1-4 сторінкам друкарського тексту. Інколи зазначають кількість слів або знаків. При оформленні тез найчастіше застосовують: шрифт Times New Roman, 14, інтервал одинарний, формат – документ Word. Важливу частину займає заголовок, прізвища авторів і назви організацій, у яких вони працюють чи навчаються. Це зовсім невеликий обсяг, доступний для виразного викладу думок автора.

При підготовці тез наукової доповіді слід дотримуватися таких правил: у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали; за необхідності наводять інші дані, які доповнюють відомості про автора (здобувач, місце роботи або навчання тощо); назва тез доповіді; виклад змісту доповіді. Посилання на використані джерела або цитати в тезах доповіді використовуються рідко. Допускається пропуск цифрового чи фактичного матеріалу.

Виступаючи на науковій конференції, можна посилатися на опубліковані тези доповіді і спинитися на одній із основних (дискусійних) тез. У тезах типу «Результати дослідження» необхідно подати такі блоки інформації: ключові слова; короткий вступ, постановка проблеми (власне, все те ж, що в тезах «Постановка проблеми або завдання», тільки стисло); мета роботи (досліджувати щось конкретне); базові положення дослідження або гіпотеза (у разі експериментального дослідження); застосовані методи; параметри вибірки; проміжні результати (при необхідності); основні результати; інтерпретація та висновки. Якщо тези присвячені результатам дослідження, не витрачайте більше половини наданого вам простору під виклад чужих думок. Не більше 1-2 абзаців. Іноді можна зовсім обмежитися однією позицією. Перш ніж публікувати результати досліджень, необхідно перевірити, чи не публікувалися вони раніше. Особливо це необхідно, якщо ви висуваєте очевидну гіпотезу. Якщо ви знайшли схожі дані, то згадайте їх у роботі й порівняйте з власними результатами. Однією з найчастіших помилок є відсутність зазначення методів дослідження. Тобто автор відразу ж після слів про запропоновану гіпотезу пише: «Рівень знань та вмінь підвищився, чому

сприяли...». Без згадки методу дослідження ці слова – несуттєві, бо ніхто не зможе повторити цих даних, та й зрозуміти їх також буде складно. Адже від того, яким методом користується людина, залежить суть отриманих нею результатів.

ДОДАТКИ

Додаток 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

18.04.2017 № 605

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
15 травня 2017 р.
за № 620/30488

**Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс
студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей**

Відповідно до статті 62 Закону України «Про вищу освіту», статті 61 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» з метою виявлення й підтримки обдарованої студентської молоді, створення умов для її творчого зростання, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації та приведення нормативно-правових актів у відповідність до законодавства **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей, що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 21 лютого 2012 року № 202 «Про затвердження Положення про проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13 березня 2012 року за № 389/20702.

3. Управлінню адміністративно-господарського та організаційного забезпечення (Єрко І.А.) в установленому порядку зробити відмітку у справах архіву.

4. Департаменту вищої освіти (Шаров О.І.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Ковтунця В.В.

6. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Л.М. Гриневич

Додаток 2

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
освіти і науки України
18.04.2017 № 605
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
15 травня 2017 р.
за № 620/30488

ПОЛОЖЕННЯ
про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей
знань і спеціальностей

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок організації та проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей (далі - Конкурс), завдання Конкурсу, вимоги до наукових робіт, подання та розгляд апеляцій, визначення та нагородження переможців, фінансування Конкурсу.

2. Конкурс проводиться щороку з метою створення умов для розвитку інтелектуального потенціалу талановитої молоді, підтримки наукової та творчої роботи студентів (курсантів), стимулювання їх інтересу до дослідницької роботи, оволодіння ними інноваційними технологіями.

3. У Конкурсі можуть брати участь студенти (курсанти), які здобувають вищу освіту за освітнім ступенем бакалавра, магістра (далі - студенти) у вищих навчальних закладах України незалежно від форм власності та підпорядкування, у тому числі іноземці та особи без громадянства, що навчаються у цих навчальних закладах, студенти вищих навчальних закладів інших країн.

4. Засновником Конкурсу є Міністерство освіти і науки України (далі - МОН).

5. Організаційно-методичне забезпечення Конкурсу здійснює державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» (далі - ІМЗО).

6. Контроль за організацією, проведенням та дотриманням вимог цього Положення здійснює Організаційний комітет.

7. Конкурс оголошується наказом МОН, в якому, зокрема, зазначаються: склад Організаційного комітету, строки проведення Конкурсу. Перелік галузей знань, спеціальностей (спеціалізацій), з яких проводиться Конкурс, вищі навчальні заклади, в яких буде проходити II тур Конкурсу (далі - базові вищі навчальні заклади), затверджуються наказом МОН строком на три роки.

8. Якщо базові вищі навчальні заклади проводили Конкурс з порушенням вимог цього Положення, Організаційний комітет може змінити такі базові вищі навчальні заклади до закінчення трирічного строку проведення.

9. Під час проведення Конкурсу обробка персональних даних здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

II. Завдання Конкурсу

Основними завданнями Конкурсу є: виявлення та розвиток обдарованих студентів, сприяння реалізації їх здібностей; стимулювання творчого самовдосконалення студентської молоді; популяризація досягнень науки, техніки та інноваційних технологій; залучення провідних вчених, наукових, науково-педагогічних працівників до активної роботи з обдарованою студентською молоддю; формування команд для участі в міжнародних олімпіадах, конкурсах, турнірах.

III. Вимоги до наукових робіт

1. На Конкурс подаються самостійно підготовлені наукові роботи студентів з галузей знань, спеціальностей (спеціалізацій). Наукові роботи повинні бути пошуковими за своїм характером, не мати нагород НАН України та органів державної влади, інших конкурсів.

2. Одна наукова робота може мати не більше двох авторів за наявності у них спільних з теми наукової роботи матеріалів та одного наукового керівника. Якщо авторами наукової роботи є студенти з різних вищих навчальних закладів, можуть бути два наукові керівники з різних вищих навчальних закладів.

3. Наукові роботи студентів, які є тематичним продовженням робіт, поданих на Конкурс у попередні роки, розглядаються за умови наявності в них не більше 25% наукового матеріалу з попередньої роботи.

4. Наукові роботи оформлюються відповідно до таких вимог: текст друкується шрифтом Times New Roman, міжрядковий інтервал 1.5, кегль 14, аркуш формату А4, поля: ліве - 30 мм, праве - 10 мм, верхнє і нижнє - по 20 мм; наукова робота повинна мати титульну сторінку (на ній зазначаються тільки шифр та назва роботи), зміст, вступ, розділи, висновки, список використаної літератури та анотацію, у якій зазначено актуальність, мету, завдання, використану методику дослідження та загальну характеристику роботи; наукова робота обов'язково має містити посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей, отриманих іншими особами; загальний обсяг роботи не повинен перевищувати 30 сторінок без урахування додатків та переліку літературних джерел; креслення та ілюстрації, що додаються до роботи, повинні бути скомпоновані на аркуші формату А3 або А4.

Наукові роботи подаються в друкованому вигляді та на електронних носіях.

5. Наукові роботи виконуються українською мовою.

За погодженням з Організаційним комітетом може проводитись Конкурс з галузей знань, спеціальностей (спеціалізацій) іноземними мовами. На такий Конкурс наукові роботи подаються відповідними мовами.

6. У наукових роботах, що подаються на Конкурс, у тому числі в копіях патентів, наукових статей тощо, прізвища, ініціали автора (авторів) та наукового керівника, найменування вищого навчального закладу замінюються шифром (шифр - не більше двох слів).

Окремо під тим самим шифром подаються відомості про автора (авторів) та наукового керівника наукової роботи (додаток 1).

7. Наукові роботи, подані на Конкурс з порушенням вимог цього розділу, до участі у Конкурсі не допускаються та за рішенням конкурсних комісій (галузевих конкурсних комісій) знімаються з розгляду.

IV. Проведення Конкурсу

1. Конкурс проводиться у два тури:

I тур - у вищих навчальних закладах;

II тур - у базових вищих навчальних закладах.

II тур Конкурсу проводиться у два етапи:

перший етап - рецензування робіт;

другий етап - проведення підсумкової науково-практичної конференції.

2. Для організації та проведення I туру Конкурсу у вищому навчальному закладі за наказом керівника створюється конкурсна комісія, на розгляд якої студенти подають свої наукові роботи.

3. Конкурсна комісія з проведення I туру Конкурсу відбирає не більше трьох наукових робіт з кожної галузі знань, спеціальності (спеціалізації) та надсилає їх до базових вищих навчальних закладів у строк, визначений наказом МОН.

Не можна подавати одну й ту саму наукову роботу до різних базових вищих навчальних закладів.

4. Для організації та проведення II туру Конкурсу у базовому вищому навчальному закладі створюється галузева конкурсна комісія, персональний склад якої затверджується наказом керівника базового вищого навчального закладу.

До складу галузевої конкурсної комісії входять наукові, науково-педагогічні працівники базового вищого навчального закладу, представники інших вищих навчальних закладів, наукових установ, підприємств, громадських організацій тощо (за згодою). Кількість представників базового вищого навчального закладу у складі галузевої конкурсної комісії не може перевищувати 50% від затвердженого її складу.

Головою галузевої конкурсної комісії призначається керівник, заступник керівника базового вищого навчального закладу.

5. Протягом першого етапу II туру Конкурсу галузева конкурсна комісія розглядає подані наукові роботи та здійснює їх рецензування (додаток 2). Одна робота рецензується двома рецензентами.

Наукові роботи не подаються на рецензування до вищих навчальних закладів, у яких навчаються їх автори.

6. За результатами рецензування формується рейтинговий список наукових робіт (далі - рейтинговий список), який оприлюднюється.

7. Якщо під час рецензування наукової роботи буде виявлено ознаки академічного плагіату, галузева конкурсна комісія окремо розглядає це питання і своїм рішенням:

підтверджує факт академічного плагіату та знімає відповідну наукову роботу з Конкурсу з повідомленням учасника та конкурсної комісії відповідного вищого навчального закладу про цей факт;

не підтверджує факт академічного плагіату і допускає відповідну наукову роботу до подальшої участі у Конкурсі.

8. Галузева конкурсна комісія на своєму засіданні (за наявності не менше 2/3 її складу) на підставі рецензій приймає рішення щодо визначення наукових робіт, автори яких запрошуються на підсумкову науково-практичну конференцію. Рішення галузевої конкурсної комісії приймається більшістю від її затвердженого складу. За рівної кількості голосів членів галузевої конкурсної комісії голос голови є вирішальним.

9. Авторам відповідних наукових робіт галузева конкурсна комісія надсилає запрошення (у тому числі на електронну пошту автора) для участі у підсумковій науково-практичній конференції (не пізніше ніж за два тижні до дати її проведення) для наукової доповіді та захисту роботи.

Якщо претендент на нагородження не має можливості приїхати для участі у підсумковій науково-практичній конференції, допускається його участь з використанням телекомунікаційних засобів у режимі відеоконференції.

За рішенням галузевої конкурсної комісії підсумкова науково-практична конференція також може бути проведена у режимі відеоконференції.

10. Інформація про дату проведення підсумкової науково-практичної конференції, списки запрошених для участі у конференції та їх наукові роботи, рецензії на всі наукові роботи, подані на Конкурс (без даних про рецензента), рейтинговий список не пізніше ніж за два тижні до проведення підсумкової науково-практичної конференції висвітлюються на веб-сайті базового вищого навчального закладу.

11. Галузеві конкурсні комісії ведуть реєстр студентських наукових робіт з метою виключення можливості повторного подання їх на Конкурс.

12. Документація з проведення II туру Конкурсу зберігається у базових вищих навчальних закладах протягом трьох років.

V. Подання та розгляд апеляцій

1. Для забезпечення об'єктивного проведення II туру Конкурсу у базовому вищому навчальному закладі створюється апеляційна комісія, чисельність і склад якої затверджуються наказом керівника базового вищого навчального закладу.

2. Членами апеляційної комісії призначаються представники МОН, базового вищого навчального закладу, інших вищих навчальних закладів та наукових установ (за згодою). Кількість представників базового вищого навчального закладу в апеляційній комісії не повинна перевищувати 1/3 її складу.

3. Учасники Конкурсу можуть протягом п'яти календарних днів після оприлюднення рейтингового списку подати заяву в письмовій формі апеляційній комісії щодо необ'єктивної оцінки їх наукової роботи.

4. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів з дня надходження заяви ухвалює рішення, що фіксується у протоколі засідання апеляційної комісії Конкурсу (додаток 3), та надає його заявнику.

5. Забороняється втручання наукових керівників, батьків учасників та інших осіб у процедуру проведення Конкурсу та розгляду апеляцій.

VI. Визначення та нагородження переможців Конкурсу

1. Після проведення підсумкової науково-практичної конференції галузева конкурсна комісія підбиває підсумки II туру Конкурсу та приймає рішення про визначення переможців Конкурсу, загальна кількість яких не може перевищувати 25 % від загальної кількості авторів наукових робіт, та нагородження їх дипломами: I ступеня - до 20%, II ступеня - до 30%, III ступеня - до 50%.

Автор наукової роботи, який не брав участі у підсумковій науково-практичній конференції, не може бути переможцем.

2. Наукові роботи переможців Конкурсу оприлюднюються на веб-сайті базового вищого навчального закладу.

3. Галузеві конкурсні комісії надсилають до ІМЗО звіти про проведення II туру Конкурсу, у тому числі наказ про затвердження конкурсної і апеляційної комісій базового вищого навчального закладу, протокол засідання галузевої конкурсної комісії (додаток 4), статистичну довідку (додаток 5) та копії протоколів рішень апеляційної комісії (за наявності).

У разі надходження до ІМЗО рішень зі списками переможців Конкурсу, загальна кількість яких перевищує 25% за відповідною галуззю знань, спеціальністю (спеціалізацією), ІМЗО повертає ці рішення відповідним галузевим конкурсним комісіям для приведення списку переможців у відповідність до пункту 1 цього розділу. При невиконанні вимог цього пункту Конкурс за відповідною галуззю знань, спеціальністю (спеціалізацією) вважається таким, що не відбувся.

4. Дипломи переможців Конкурсу видають базові вищі навчальні заклади та підписують голови відповідних галузевих конкурсних комісій.

У разі втрати диплом не поновлюється.

5. Наукові керівники студентських робіт, нагороджених дипломами I-III ступенів, відзначаються подяками галузевої конкурсної комісії.

6. Галузеві конкурсні комісії для заохочення студентів можуть видавати їм сертифікати учасників Конкурсу та відзнаки в окремих номінаціях.

7. Вищі навчальні заклади можуть здійснювати заходи щодо відзначення студентів - переможців Конкурсу та їх наукових керівників.

8. Перелік переможців, відзначених дипломами I-III ступенів, затверджується наказом МОН.

VII. Фінансування Конкурсу

1. Витрати на проведення I туру Конкурсу та на пересилання робіт до базових вищих навчальних закладів здійснюються за рахунок вищих навчальних закладів.

2. Матеріально-технічне забезпечення II туру Конкурсу, витрати на рецензування робіт та проведення підсумкової науково-практичної конференції здійснюються за рахунок базового вищого навчального закладу та інших джерел, не заборонених законодавством України.

3. Витрати на відрядження учасників II туру Конкурсу здійснюються за рахунок вищих навчальних закладів, установ, в яких вони навчаються або працюють.

**Т.в.о. директора
департаменту вищої освіти**

Г.М. Бойко

Додаток 3

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
внутрішніх
справ України
25 червня 2018 року № 535
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
16 липня 2018 р.
за № 820/32272

ПОЛОЖЕННЯ
про конкурс наукових робіт здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти закладів вищої освіти, що належать до сфери
управління Міністерства внутрішніх справ України

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок організації та умови проведення конкурсу наукових робіт здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України (далі - Конкурс).

2. Це Положення розроблено відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про Національну поліцію», інших нормативно-правових актів України у сфері наукової і науково-технічної діяльності.

3. Конкурс як важлива складова процесу підготовки висококваліфікованих фахівців проводиться щороку з метою створення умов для розвитку інтелектуального потенціалу талановитої молоді, підтримки наукової та творчої роботи слухачів, стимулювання їх інтересу до дослідницької роботи, оволодіння ними інноваційними технологіями.

4. Головними завданнями Конкурсу є пошук і підтримка обдарованої молоді, яка виявляє здібності до наукової роботи, створення у закладах вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України (далі - ЗВО МВС), творчої атмосфери та умов для інноваційного розвитку, підвищення престижу галузевої науки.

5. У Конкурсі також можуть брати участь здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання (вищих військових навчальних закладів), які здійснюють підготовку фахівців для Національної гвардії України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

6. Забезпечення проведення Конкурсу здійснюється Департаментом персоналу, організації освітньої та наукової діяльності (далі - ДПООНД) МВС.

7. Конкурс оголошується наказом МВС на початку навчального року, а його підсумки підбиваються у травні поточного навчального року під час заходів з нагоди професійного свята - Дня науки.

У наказі визначаються строки проведення Конкурсу, затверджуються склад Оргкомітету, перелік номінацій та заклад вищої освіти, на базі якого його буде проведено.

Інформація про умови проведення Конкурсу оприлюднюється на веб-сайті МВС та ЗВО МВС, на базі якого проводиться Конкурс, а також у засобах масової інформації.

8. На Конкурс подаються самостійно підготовлені наукові роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ЗВО МВС з актуальних проблем розвитку суспільства, держави і права, галузей науки і техніки, діяльності правоохоронних органів, які є дослідницькими, мають наукове й прикладне значення, а їх результати можуть бути використані в освітньому процесі чи практичній діяльності.

До участі в Конкурсі не допускаються роботи, які раніше були удостоєні відзнак конкурсів чи премій Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України та інших всеукраїнських або міжнародних конкурсів чи премій.

9. Під час проведення Конкурсу охорона державної таємниці та обробка персональних даних здійснюються відповідно до чинного законодавства України.

II. Організаційний комітет та конкурсна комісія

1. Для організації та проведення Конкурсу наказом МВС затверджується персональний склад організаційного комітету (далі - Оргкомітет) у кількості не менше 7 членів, який формується на підставі пропозицій підрозділів МВС, інших центральних органів виконавчої влади, ЗВО МВС, науково-дослідних установ, громадських організацій (за згодою).

2. Оргкомітет: проводить організаційну роботу з підготовки та проведення Конкурсу; визначає перелік номінацій, за якими проводиться Конкурс; забезпечує дотримання умов Конкурсу; розглядає рецензії конкурсних комісій ЗВО МВС до наукових робіт; формує загальний рейтинговий список та визначає наукові роботи, авторів яких буде запрошено для захисту наукових робіт на підсумковій науково-практичній конференції; визначає переможців Конкурсу; організовує підготовку документації та підбиття підсумків Конкурсу; надає пропозиції щодо заохочення переможців Конкурсу; забезпечує висвітлення інформації щодо проведення Конкурсу та його підсумків у засобах масової інформації.

3. Головою Оргкомітету призначається директор ДПООНД МВС або його заступник, заступниками голови Оргкомітету призначаються працівник ДПООНД МВС та проректор ЗВО МВС, на базі якого проводиться Конкурс, секретарем призначається особа з числа працівників ЗВО МВС, на базі якого проводиться Конкурс.

Голова Оргкомітету організовує діяльність та проведення Конкурсу, здійснює розподіл доручень між членами Оргкомітету.

Заступник голови Оргкомітету в разі відсутності голови Оргкомітету за його дорученням виконує його обов'язки.

Секретар Оргкомітету забезпечує ведення конкурсної документації.

4. Засідання Оргкомітету проводить голова Оргкомітету або за його дорученням заступник голови.

Засідання Оргкомітету вважається правоможним за наявності не менше двох третин його складу.

Рішення Оргкомітету схвалюються шляхом відкритого голосування простою більшістю голосів.

5. Конкурс проводиться у два тури.

I тур Конкурсу проходить у кожному ЗВО МВС у жовтні - грудні, II тур - у визначеному наказом МВС ЗВО МВС у січні - травні поточного навчального року.

II тур Конкурсу проводиться у два етапи:

перший етап - рецензування робіт;

другий етап - проведення науково-практичної конференції.

6. Відбір та подання на Конкурс кращих наукових робіт покладаються на конкурсні комісії ЗВО МВС, у яких навчаються автори. Для цього за наказом керівника ЗВО МВС організовується проведення I туру Конкурсу та затверджується склад конкурсних комісій з числа наукових і науково-педагогічних працівників ЗВО МВС.

За результатами I туру конкурсна комісія ЗВО МВС відбирає одну кращу наукову роботу з кожної номінації та надсилає її в установлені строки до ЗВО МВС, на базі якого проводиться II тур Конкурсу.

III. Вимоги до наукових робіт

1. На Конкурс подаються наукові роботи, виконані самостійно державною мовою та оформлені відповідно до таких вимог: текст друкується шрифтом Times New Roman, міжрядковий інтервал 1.5, кегль 14, аркуш формату А4, поля: ліве - 30 мм, праве - 10 мм, верхнє і нижнє - по 20 мм; наукова робота повинна мати титульну сторінку, зміст, вступ, розділи, висновки, список використаної літератури та анотацію, у якій зазначено актуальність, мету, завдання, використану методикку дослідження та загальну характеристику роботи; наукова робота обов'язково має містити посилання на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей, отриманих іншими особами; загальний обсяг роботи не повинен перевищувати 30 сторінок без урахування додатків та переліку літературних джерел.

Наукові роботи подаються в друкованому вигляді та на електронних носіях.

2. До наукових робіт, що подаються на I тур Конкурсу, додаються: анотація, в якій зазначаються актуальність, мета, завдання, наукова новизна, практичне значення наукової роботи, використана методика дослідження.

У кінці анотації подається набір ключових слів (сталих термінологічних словосполучень), що вживаються в науковій роботі та визначають її тематику. Загальна кількість ключових слів повинна становити не менше трьох, але не більше десяти. Ключові слова подаються в називному відмінку, друкуються в рядок через крапку з комою. Текст анотації має бути лаконічним та

відображати основний зміст роботи; загальна характеристика наукової роботи (структура, обсяг, наявність додатків, кількість схем, таблиць, використаних наукових джерел тощо); відомості про автора та наукового керівника конкурсної роботи (додаток 1); відгук наукового керівника в довільній формі; рецензія фахівця з іншого закладу вищої освіти в довільній формі.

Додатково до наукових робіт можуть бути надані відомості про впровадження результатів роботи в практичну діяльність, законотворчий та освітній процес, копії публікацій автора, результати соціологічних опитувань, креслення, ілюстрації тощо.

3. У наукових роботах, поданих на II тур Конкурсу, інформація про автора та наукового керівника, найменування ЗВО МВС замінюються шифром (шифр - не більше двох слів).

4. У випадку подання робіт на Конкурс із порушеннями вимог цього Положення Оргкомітет має право не допустити їх до участі в Конкурсі.

IV. Визначення переможців II туру Конкурсу

1. Після присвоєння науковим роботам відповідного шифру на електронних носіях вони надсилаються до конкурсних комісій ЗВО МВС, які розглядають їх та готують рецензію (додаток 2).

2. Оцінка робіт під час їх рецензування здійснюється за рейтинговим принципом у такий спосіб:

практичне використання результатів наукової роботи	до 25 балів;
актуальність теми дослідження та наукова новизна	до 20 балів;
обґрунтування проблеми дослідження	до 15 балів;
характеристика об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження	до 10 балів;
застосування наукових методів	до 10 балів;
використання сучасних джерел	до 10 балів;
якість оформлення	до 10 балів;
разом (максимальна кількість)	до 100 балів.

Загальна підсумкова оцінка наукової роботи визначається як середня арифметична оцінок осіб, які здійснювали її рецензування.

За результатами рецензування формується рейтинговий список наукових робіт (далі - рейтинговий список).

Рейтингові списки за кожною номінацією надсилаються до ЗВО МВС, на базі якого проводиться II тур Конкурсу.

3. Оргкомітет Конкурсу формує загальний рейтинговий список наукових робіт та визначає наукові роботи, автори яких будуть запрошені для їх захисту на підсумковій науково-практичній конференції до Дня науки.

4. Після формування загального рейтингового списку з наукових робіт, які беруть участь у II турі Конкурсу, знімається відповідний шифр, передбачений пунктом 3 розділу III цього Положення.

5. Інформація про дату проведення підсумкової науково-практичної конференції, списки запрошених для участі в конференції, загальний рейтинговий список не пізніше ніж за два тижні до проведення підсумкової

науково-практичної конференції оприлюднюються на веб-сайті ЗВО МВС, на базі якого проводиться Конкурс.

Результати проведення підсумкової науково-практичної конференції оформлюються протоколом Оргкомітету.

6. Після проведення підсумкової науково-практичної конференції Оргкомітет підбиває підсумки II туру Конкурсу та приймає рішення про визначення переможців Конкурсу.

7. За результатами проведеного Конкурсу секретар Оргкомітету готує звіт про результати проведення конкурсу наукових робіт здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України (додаток 3), який разом з протоколами засідань Оргкомітету надсилає до ДПООНД МВС.

8. Переможці та учасники I туру Конкурсу можуть відзначатися грамотами ЗВО МВС.

9. Учасники II туру Конкурсу відзначаються сертифікатами учасника II туру Конкурсу, а переможці нагороджуються дипломами I, II та III ступенів.

**Директор Департаменту
персоналу, організації
освітньої та наукової
діяльності МВС**

Г.О. Доскевич

Додаток 1
до Положення про конкурс наукових
робіт здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти закладів вищої освіти, що
належать до сфери управління Міністерства
внутрішніх справ України (пункт 2 розділу III)
ВІДОМОСТІ

про автора та наукового керівника конкурсної роботи

	Додаток 2 до Положення про конкурс наукових робіт здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України (пункт 1 розділу IV)
--	---

РЕЦЕНЗІЯ

	Додаток 3 до Положення про конкурс наукових робіт здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України (пункт 7 розділу IV)
--	---

ЗВІТ

**про результати проведення конкурсу наукових робіт здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти закладів вищої
освіти, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх
справ України 20___/20___ навчального року**

Усього надійшло _____ робіт з
_____ закладів вищої освіти за

номінаціями.

№ з/п	Найменування ЗВО МВС (повністю)	Кількість представлених робіт	Кількість відхилених робіт	Кількість робіт, які посіли I місце	Кількість робіт, які посіли II місце	Кількість робіт, які посіли III місце
1	2	3	4	5	6	7
Голова Оргкомітету			_____ (підпис)		_____ (прізвище, ініціали)	
Секретар Оргкомітету			_____ (підпис)		_____ (прізвище, ініціали)	

Додаток 1

**до Положення про
Всеукраїнський
конкурс студентських
наукових робіт з
галузей знань і
спеціальностей
(пункт 6 розділу III)**

**ВІДОМОСТІ
про автора (авторів) та наукового керівника наукової роботи**
«_____»
(шифр)

Автор

Науковий керівник

1. Прізвище _____
2. Ім'я (повністю) _____
3. По батькові (повністю) _____
4. Повне найменування та
місцезнаходження вищого навчального
закладу, у якому навчається автор

1. Прізвище _____
2. Ім'я (повністю) _____
3. По батькові (повністю) _____
4. Місце роботи, телефон, e-mail
_____

5. Факультет (інститут) _____
6. Курс (рік навчання) _____
7. Результати роботи опубліковано

5. Посада _____
6. Науковий ступінь _____
7. Вчене звання _____

(рік, місце, назва видання)

8. Результати роботи впроваджено

(рік, місце, форма впровадження)

9. Телефон, e-mail _____

Науковий керівник _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Автор роботи _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Рішенням конкурсної комісії _____

(найменування вищого навчального закладу)

Студент(ка) _____ рекомендується для участі у

(прізвище, ініціали)

у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з

(назва галузі знань, спеціальності, спеціалізації)

Голова конкурсної комісії _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

_____ 20__ року

**Приклади складання
бібліографічних описів у
списках літератури до
наукових робіт**

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ,
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ 8302:2015 ТА ВІДПОВІДНО ДО НАКАЗУ
МОН № 40 ВІД 12.01.2017 РОКУ**

**КНИГИ
Однотомні видання**

Один автор

Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.

Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с.

Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ: УБС НБУ, 2008. 369 с.

Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер с итал. М. М. Исаев. Киев: Ин Юре, 2014. 240 с.

Кузніченко С. О. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану»: наук.- практ. комент. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Харків: Право, 2015. 164 с.

Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змінами та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і перероб. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с.

Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.

Два автори

Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с.

Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с.

Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. Харків: Право, 2016. 44 с.

Три автори

Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.

Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України). Харків: Право, 2016. 232 с.

Чотири і більше авторів

Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с.

Постклассическая онтология права: монография / С. И. Максимов и др.; С.-Петербург. гос. ун-т; под. общ. ред. И. Л. Честнова. Санкт-Петербург: Алетейя, 2016. 688 с.

Hubbard R. G., Koehn M. F., Omstein S. I. et. al. The mutual fund industry: Competition and investor welfare. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.

Без автора

Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. монографія / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. (Серія «Наукові праці кафедри господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Т. 1).

Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-е вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с.

Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Дакор, 2016. 496 с.

Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (30 верес. 2016 р.). Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.

Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-е вид., перероб. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с.

Багатомні видання

Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / за заг. ред. Ю. П. Битяка. 576 с.

Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2010. Т. 1. 456 с.

Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / за ред. О. В. Стовби. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України / редкол.: В. Д. Гончаренко (голова) [та ін.]. 848 с.

Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.

ІНШІ ВИДАННЯ

Дисертації Головкін Б. М. Теоретичні та прикладні проблеми детермінації і запобігання корисливій насильницькій злочинності в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2011. 406 с.

Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 183 с.

Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation. Albany, NY, 1998.

Автореферати дисертацій

Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2010. 36 с.

Наконечний А. Б. Примусове відчуження земельних ділянок за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 24 с.

Препринти

Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4).

Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).

Стандарти

ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Патенти

Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.

Архівні документи

Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.

Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України. Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.

Бібліографічні покажчики

Систематизований покажчик матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997–2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.

Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / за ред. О. Г. Кальмана. Харків: Одіссей, 2003. 128 с.

Володимир Володимирович Сташис : (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.- пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України ; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків: Право, 2010. 108 с.

Каталоги

Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: каталог-довідник / авт.-упоряд. М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.

Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фито дизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк: Лебедь, 2005. 228 с.

Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.

ЧАСТИНА ВИДАННЯ**Розділ книги**

Борисова В. И. Право частной собственности в системе социально-экономических прав и свобод граждан и пути его реализации. Харьковская цивилистическая школа: право собственности: монография / под ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2012. Разд. 3, гл. 1. С. 87–99.

Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. Кримінологія. Загальна та Особлива частини: підручник / за ред. В. В. Голіни. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145.

Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 87–109.

Тези, доповідь з матеріалів конференції, круглих столів

Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні: матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків. 2009. С. 47–49.

Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 7–9.

Стаття з довідкового видання

Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юрид. думка, 2007. С. 550. Bergmann P. G. Relativity. The New Encyclopedia Britannica. Chicago, IL: Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501–508.

Стаття з продовжуваного видання

Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. Проблеми законності. Харків. 2013. Вип. 123. С. 65–77.

Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2010. № 2. С. 28–39.

Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. Держава і право. Юридичні науки. Київ, 2016. Вип. 72. С. 152–166.

Стаття з періодичного видання (журнал, газета)

Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. Право України. 2009. № 10. С. 57–60.

Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. Часопис Київського університету права. 2016. № 4. С. 84–88.

Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. Голос України. 2016. 29 січ. (№ 16). С. 6–7.

Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. Journal of Higher Education. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471-480.

Рецензії

Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. Віче. 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третьякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ: Кондор, 2013. 407 с.

Драч О. О. [Рецензія]. Український історичний журнал, 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: архаїка знакової системи. Черкаси: ІнтралігаТОР, 2015. 112 с.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні: монографія. Харків; м. Костянтинівка, Сектор «С» АТО:Юрайт, 2016. 116с. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf. (дата звернення: 15.02.2017).

Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302> (дата звернення: 17.06.2016).

Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. Проблеми законності. 2016. Вип. 135. С. 39–51. doi: <http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852>.

Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282) (дата звернення: 17.03.2017).

Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. Meaningful Play 2010: October 21-23, 2010, East Lansing, MI. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed: 17.03.2017).

ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.

Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків: ФІНН, 2010. 303 с.

Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ: Логос, 2011. Кн. 10. 431 с.

Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.

Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.06.1998 р. № 1099. Офіційний вісник України. 1998. № 28. Ст. 1062.

Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Голос України. 2015. 10 черв. (№ 101). С. 4.

Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у ред. наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5). Офіційний вісник України. 2013. № 3. Ст. 91.

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page> (дата звернення: 17.03.2017).

Податковий кодекс України: проект Закону України. URL: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=71375.

Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: від 15.09.2016 р. № 5132. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035 (дата звернення: 17.03.2017).

Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18> (дата звернення: 17.03.2017).

Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., судова справа № 551/818/14-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992#> (дата звернення: 6 17.03.2017).

Примітки:

1. Відповідно до ДСТУ 3582:2013 «**Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою**», якщо вид видання містить одне слово (*наприклад: монографія*, то слід писати його повністю, а якщо два і більше, то необхідно ці слова скорочувати, *наприклад: навч. посіб., метод. рек., наук.-практ. посіб. та ін.*).

2. При складанні бібліографічного опису необхідно використовувати скорочення, подані в ДСТУ 3582:2013 «**Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою**» та ГОСТ Р 7.0.12–2011 «**Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на русском языке**».

АНОТАЦІЯ

до наукової роботи

«Адміністративна відповідальність за правопорушення,
пов'язані з корупцією в органах Національної поліції України»

Становлення України як незалежної, демократичної держави визначає потребу протидії соціальним явищам, що негативно впливають на розвиток суспільних відносин і створюють загрозу існуванню принципам, притаманним правовій державі.

Одним із таких небезпечних явищ, котре гальмує належний розвиток будь-якої держави, є корупція, адже створює серйозні перешкоди в налагодженні нормальних відносин у правовій, економічній, політичній та інших сферах суспільного життя. За умов поширення цього негативного явища у суспільстві виникає соціальна напруга, породжується недовіра громадян до органів державної влади, зокрема до осіб, які її представляють.

Факти корупції всередині органів Національної поліції вражають суспільство і громадськість, підривають довіру громадян. Корупція в органах Національної поліції негативно впливає на результати боротьби зі злочинністю. Вона є тим фактором, який сприяє уникненню злочинців від відповідальності, позначається на недотриманні самими співробітниками поліції дисципліни та законності. Негативні прояви в діяльності поліції, у тому числі пов'язані з корупцією, призводять до несприйняття громадянами працівників поліції як повноцінних представників влади та держави. У суспільстві набувають поширення думки про те, що служіння співробітниками поліції використовують своє службове становище для задоволення власних інтересів, що для них, державні справи мають другорядне значення. Умови, які сприяють скоєнню правопорушень, різні. До них належить відсутність дієвої системи попередження і складність викриття таких діянь, а також високий рівень латентності подібних правопорушень.

У цьому контексті одним із пріоритетних напрямів роботи Міністерства внутрішніх справ України є вдосконалення системи заходів запобігання корупції серед працівників цього відомства. Окрім створення належних умов проходження служби, перспектив кар'єрного зростання, підвищення престижу служби, гарантій соціального захисту, умовою успішної протидії корупції серед співробітників поліції є визначення можливих напрямів професійної діяльності співробітників з потенційною вірогідністю вчинення ними правопорушень з ознаками корупції.

У науковій літературі дослідженням проблем, пов'язаних з попередженням і протидією корупції, займалися такі вчені, як Гайдук А.В., Гарашук В.М., Заброта Д.Г., Колпаков В.К., Мельник М.І., Невмержицький Є.В., Редька А.І., Хавронюк М.І. та ін. Слід зазначити, що комплексного дослідження адміністративної відповідальності за правопорушення, що пов'язані з корупцією та шляхів їх запобігання в органах

Національної поліції в розрізі нового Закону України «Про запобігання корупції» не проводилося.

Метою дослідження є огляд теоретичних і законодавчих положень щодо адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією серед працівників поліції, визначення її суттєвих ознак і відмінностей, аналіз практики застосування адміністративної відповідальності на основі статистичних даних, окреслити стратегію подолання корупційних проявів в згаданій сфері.

Для досягнення зазначеної мети у процесі дослідження передбачалося вирішити такі **завдання**:

- поглибити поняття та встановити ознаки адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією в органах Національної поліції;
- окреслити особливості адміністративного правопорушення як підстави адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією в органах Національної поліції України;
- визначити коло суб'єктів адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією;
- розглянути Антикорупційну програму Національної поліції України;
- визначити причини поширення корупції та надати пропозиції їх подолання в органах Національної поліції.

Об'єктом дослідження є система суспільних відносин, що стосується вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією в органах Національної поліції.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією в органах Національної поліції.

У процесі виконання дослідження було використано чинне та раніше діюче законодавство України, наукові праці, юридичну публіцистику.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Міністерства внутрішніх справ.

Методами дослідження слугували порівняльний, системний, статистичний, метод аналізу.

Ключові слова: корупція, правопорушення, адміністративна відповідальність, Національна поліція.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. Дата оновлення: 07.03.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
5. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України / редкол.: В. Д. Гончаренко (голова) [та ін.]. 848 с.
6. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
7. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
8. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 / Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого; уклад. О.І. Самофал. Харків, 2017. URL: <http://library.nlu.edu.ua/biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf> (дата звернення: 27.03.2017).
9. Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015): презентація / Наук. б-ка НаУКМА; уклад. Т.О. Патрушева. Київ, 2016. URL: <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/83022015> (дата звернення: 27.03.2017)
10. Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання: презентація / Наук. б-ка Харків. нац. мед. ун-ту; уклад. С. А. Кравченко. Харків, 2016. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/14078> (дата звернення: 27.03.2017)
11. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи [Текст] : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 29 листоп 2018р.) : у 2 ч. / [редкол.: В.В.Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. – Київ: Нац. акад. внутр.справ, 2018. – Ч. 1. – 228 с.

Для нотаток

Для нотаток

Стратулат Н.В., Галій М.С.,
Проценко Г.П., Рябок В.Ю.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ